

LA LLENGUA A L'ESTATUT VALENCIÀ.
COMENTARIS A LES DISPOSICIONS LINGÜÍSTIQUES
DEL NOU ESTATUT VALENCIÀ

Mercè TEODORO I PERIS

Advocada

The abstract can be found at the end of the article.
Resumen al final del artículo.

1. INTRODUCCIÓ. COINCIDÈNCIES ESTRATÈGIQUES I PACTE PER LA REFORMA

Amb la publicació simultània al BOE i al DOGV, l'11 d'abril de 2006, de la Llei orgànica 1/2006, de 10 d'abril, de reforma de la Llei orgànica 5/1982, d'1 de juliol, d'Estatut d'autonomia de la Comunitat Valenciana, entrà en vigor el nou Estatut valencià.

El procés de reforma fou en realitat poc més que un tràmit: molt abans d'iniciar-se formalment, els dos partits majoritaris a les Corts Valencianes, el Partido Popular i el Partit Socialista del País Valencià-PSOE, ja havien assolit un important acord sobre les qüestions polítiques fonamentals: existia consens previ sobre temes tan cabdals com ara el disseny autonòmic i territorial d'Estat, el sistema econòmic, de finançament, el model de desenvolupament i també sobre les senyes identitàries i la política cultural i lingüística.

A més, tots dos partits majoritaris coincidien a voler presentar el País Valencià com a paradigma de reforma estatutària exemplarment exempta de problemes, plenament constitucional i sense aspiracions massa autonomistes considerades perilloses per a la unitat de l'Estat. Un contrapunt de *lleialtat constitucional* a les reformes basca i catalana.

L'acord però, no abastà el conjunt de l'arc parlamentari i molt menys, de la societat. Malgrat les coincidències estratègiques dels dos grans partits parlamentaris, de forma paral·lela i instigada per un sector minoritari però molt actiu de la societat valenciana, es va articular una plataforma anomenada *Compromís per l'Estatut* constituïda per associacions culturals i de defensa de la llengua, sindicats, partits d'esquerra parlamentària, altres partits

minoritaris, intellectuals i diverses personalitats conegudes i actives al País Valencià que aspirava a un contingut estatutari més progressista i compromès, entre altres coses, amb la defensa de la llengua.¹

Tanmateix, el *Compromís per l'Estatut* va fracassar en les seues pretensions. No només no va aconseguir mobilitzar la majoria de la societat valenciana sinó que no fou capaç tan sols d'influir en el PSPV-PSOE perquè modifiqués les seues posicions inicials i trenqués el monolític acord previ amb el PP. Cal tenir en compte que, amb aquest suport obert i incondicional al PP, el PSPV s'arriscava a perdre les eleccions autonòmiques del 2007. Semblava, doncs, que les qüestions d'Estat que es dilucidaven a terres valencianes importaven més al partit dels socialistes que el possible triomf electoral al País Valencià.

Així, gràcies a aquest pacte, el qual, com hem dit, implicava un altíssim grau de consens entre els dos partits majoritaris, el projecte de reforma de l'Estatut valencià passà veloçment per totes les fases procedimentals previstes a les diverses cambres. En temps rècord s'acompliren les previsions i l'Estatut valencià fou el primer de l'Estat a completar la seua nova redacció sense que el conjunt de la població valenciana fora ben bé conscient i s'impliqués en un procés on ja, d'entrada, feia la impressió, finalment comprovada, que tot estava acordat:

- El 28 d'abril del 2004, les Corts Valencianes van acordar crear una comissió especial d'estudi per a la reforma.²
- El 31 de maig del 2004 es va constituir la comissió especial.³

1. Contingut lingüístic del pacte «Compromís per l'Estatut»:

— **En l'àmbit polític:** reconeixement de la unitat de la llengua i de les seues denominacions, tant la pròpia «valencià», com la científica i universitària «català»;

— **En l'àmbit administratiu i judicial:** exigència del requisit lingüístic per accedir a la funció pública, homologació dels títols administratius de coneixements de català, valencianització de la justícia, compromís de valencianització de l'Administració estatal al País Valencià...

— **En l'àmbit social:** promoció real i efectiva de l'ús social en la sanitat, en el comerç, en el lleure, en les entitats bancàries, en les empreses..., valencianització de la retolació pública, integració dels nousvinguts...

— **En l'àmbit educatiu:** garantir la continuïtat de l'ensenyament en valencià i eliminar els entrebancs per a estudiar en valencià, assegurar la competència lingüística de tot el professorat.

— **En l'àmbit de la comunicació i de la cultura:** una radiotelevisió pública, en valencià i de qualitat, increment de l'ús del valencià en els mitjans de comunicació públics i privats, en els espectacles i en la cultura escrita...

2. *Butlletí Oficial de les Corts Valencianes* (BOCV), núm. 43, de 10 de maig de 2004.

3. *Butlletí Oficial de les Corts Valencianes* (BOCV), núm. 50, de 24 de juny de 2004.

- El 29 de juny del 2004 es va aprovar la proposta de pla de treball de la comissió.
- Gener i febrer del 2005 van ser els mesos habilitats per la comissió per a les compareixences dels experts i de les entitats més representatives. Val a dir que la comissió no acceptà cap suggeriment procedent d'aquestes compareixences.
- El març del 2005 la comissió va finalitzar l'informe que hauria de servir per a redactar la proposició de llei.
- El 14 d'abril del 2005 s'aprovà per unanimitat, a les Corts Valencianes, l'esmentat informe.
- L'1 de juliol del 2005 (data del 23è aniversari del primer Estatut), amb el vot a favor del grup parlamentari del PP i del PSOE-PSPV i el vot en contra de la coalició Esquerra Unida, Els Verds i Esquerra Valenciana,⁴ s'aprova, a les Corts Valencianes, la Proposició de llei orgànica. Aquell mateix dia, el president de les Corts, envià la proposta al Congrés dels Diputats.
- El 9 de febrer del 2006 va ser aprovat pel Ple del Congrés⁵ el projecte i el 8 de març pel Senat espanyol,⁶ amb els vots de PSOE, PP i Coalición Canaria.
- El 27 de març del 2006 el Ple de les Corts Valencianes aprovà el text definitivament.⁷
- L'11 d'abril es va publicar la Llei orgànica 1/2006, de 10 d'abril, de reforma de la Llei orgànica 5/1982, d'1 de juliol, d'Estatut d'autonomia de la Comunitat Valenciana al *Butlletí Oficial de l'Estat* (BOE) i al *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana* (DOGV) i va ser aleshores quan el nou Estatut entrà en vigor.

2. CONTINGUT LINGÜÍSTIC DEL NOU ESTATUT VALENCIÀ

2.1. Introducció

L'Estatut, en tant que marc jurídic determinant del contingut i l'abast de l'oficialitat del català al País Valencià, és l'instrument normatiu més important per a la determinació dels drets lingüístics a l'àmbit autonòmic.

4. El Grup Parlamentari Esquerra Unida-Els Verds-Esquerra Valenciana, l'Entesa, va presentar una esmena a la totalitat, que va ser rebutjada. bocv núm. 114, de 26 de juny de 2005.
5. *Boletín Oficial de las Cortes Generales*, núm. 196-13, Sèrie B, de 15 de febrer de 2006.
6. *Boletín Oficial de las Cortes Generales*, núm. 10 (e), Sèrie III B, de 10 de març de 2006.
7. *Butlletí Oficial de les Corts Valencianes*, núm. 184, d'1 d'abril de 2006.

Amb la seua reforma s'obrien moltes expectatives i, alhora, una doble possibilitat.

D'una banda, després de moltes sentències judicials positives, es podia pensar que havia arribat l'ocasió de resoldre definitivament el conflicte lingüístic derivat de la utilització estatutària exclusiva del terme *valencià* i la correlativa interpretació nominalista⁸ que, durant tants anys, havia sustentat legalment el secessionisme lingüístic.

D'altra banda, semblava que era el moment oportú per consolidar i aprofundir en els drets lingüístics ja reconeguts, ampliar-los i estendre'ls a noves previsions no previstes en la legislació autonòmica valenciana però assolits o en procés de ser establerts en altres territoris, bé a les lleis de política lingüística, bé als mateixos estatuts. Hem de tenir en compte que la diferència d'estatuts jurídics del català a les diverses comunitats autònomes de l'Estat feia que, en molts casos, les mateixes qüestions que en altres territoris de la nostra comunitat lingüística, com ara Catalunya, implicaven fixació o garantia d'un dret («blindatge», se n'ha dit), a l'Estatut del País Valencià haurien suposat aprofundiment i millora importantíssima.

Objectivament era necessari un augment de la protecció i un nou impuls a la llengua per avançar en la recuperació, dignificació i normalització del català, greument estancada després de dècades de conflicte onomàstic i absència de regulacions decidides en matèries importants com l'ensenyament o la capacitat dels funcionaris.

Novament, però, les expectatives no es varen acomplir. Com s'exposarà, l'Estatut valencià es caracteritza pel continuïsmen en matèria de drets i per la fixació de moltes de les obsessions secessionistes dels darrers governs valencians, començant per l'estil del text en què, a més de tenir una redacció pèssima, en comparació amb l'anterior, han desaparegut totes les paraules o construccions sintàctiques «massa catalanes».

Com veurem, el nou text no atorga nous drets o deures —deure de reconeixement—, ni noves garanties —requisit lingüístic a l'Administració—, ni dona solució als vells problemes —com ara el del reconeixement explícit de la catalanitat del valencià. Més aviat, agreuja el problema onomàstic i obre la porta a problemes nous com el de la doble autoritat lingüística i la doble normativa amb el reconeixement estatutari de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua.

8. La interpretació nominalista de l'Estatut valencià i la Llei d'ús i ensenyament del valencià consisteix a afirmar que, en utilitzar-se només el terme *valencià*, hom està parlant d'un idioma diferent del català, sense cap connexió amb aquest.

És, en conseqüència, un text regressiu i, a parer meu, extremadament perillós per al futur del català a les nostres terres. Una altra derrota històrica només contrarestanta per la resistència de la societat civil, el món acadèmic i cultural i, sobretot, l'ensenyament.

2.2. *Preàmbul, articulat i comentaris*

«Preàmbul

»[...] També es definix la llengua valenciana com a pròpia de la Comunitat Valenciana i l'idioma valencià, junt amb el castellà, els dos idiomes oficials. S'incorporen a l'Estatut les institucions creades després de la promulgació de la Llei Orgànica 5/1982 i al mateix temps es ressenya en l'idioma valencià el nom de totes les institucions valencianes perquè siguen utilitzades així, tant quan s'escriga, o es parle, en valencià com en castellà. Igualment, és motiu d'esta reforma el reconeixement de la Comunitat Valenciana, com a Nacionalitat Històrica per les seues arrels històriques, per la seua personalitat diferenciada, per la seua llengua i cultura i pel seu Dret Civil Foral.

[...]

»Pretén també esta reforma l'impuls i desenrotllament del Dret Civil Foral Valencià aplicable, del coneixement i l'ús de la llengua valenciana, de la cultura pròpia i singular del nostre poble, i dels seus costums i tradicions. Per això el desenrotllament legislatiu de les competències de la Generalitat, en plena harmonia amb la Constitució Espanyola, procurarà la recuperació dels continguts d'Els Furs del Regne de València, abolits per la promulgació del Decret de 29 de juny de 1707.

[...]

»S'incorporen a l'Estatut totes aquelles institucions de La Generalitat que es van crear després de la seua aprovació. Es denominen en valencià totes elles, i s'elimina el gentilici Valenciana després de Generalitat.»

Al preàmbul de l'Estatut hom recull resumidament les «innovacions» en matèria lingüística que aquest implicarà. En primer lloc, i com a qüestió central, veiem com a la de *valencià* s'hi han afegit noves denominacions estatutàries per a la llengua, la qual és ara també *llengua valenciana* i *idioma valencià* i no simplement *valencià* com a l'antic Estatut.

Així, hom comença per qualificar la «llengua valenciana» com a *pròpia* i immediatament i perquè no es pugui pensar que aquest atribut li atorga un estatus superior al que correspon al castellà, hom s'afanya a dir que «l'idioma valencià», juntament amb el castellà, són «idiomes oficials». La formulació artificiosa de la frase en la qual hom insisteix a citar el valencià

com a llengua i també com a idioma fa fins i tot pensar que hom parla de tres llengües diferents: la llengua valenciana, que és la pròpia, i l'idioma valencià i l'idioma castellà que en són oficials...

No hi ha cap aclariment més respecte del contingut o el significat de l'oficialitat o de la «propietat» de la llengua, la qual cosa evidencia la buidor, pel que fa a determinacions de drets lingüístics, d'aquest Estatut.

Immediatament després, hom passa a referir que les institucions valencianes tindran, a partir d'ara, el nom exclusivament en *idioma valencià* —altra volta— amb independència de quina llengua s'estiga emprant. La previsió, per desgràcia, no implicarà com veurem la catalanització de les institucions, sinó exclusivament del seu nom i és una mostra del paper que el nou Estatut vol donar al valencià: una *senya d'identitat* que ve del passat però que és buida de contingut. Aquest caràcter folklòric, simbòlic i historicista queda reforçat en afirmar tot seguit que una de les raons que fa de la Comunitat Valenciana una nacionalitat històrica, és entre d'altres coses, la llengua.

El paràgraf següent comença proclamant una intenció «d'impuls i desenrotllament [...] del coneixement i l'ús de la llengua valenciana», en relació amb la recuperació del contingut dels Furs, una afirmació programàtica que, com veurem després, només es concreta en el nom de les institucions i la incorporació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua. Ara bé, s'hi afegeix, com a garantia de la submissió d'aquest «desenrotllament» dels Furs de l'Antic Regne de València a l'Estat espanyol, la sempre tranquil·litzadora referència que es durà a terme amb «plena harmonia amb la Constitució espanyola».

Finalment, es reitera la denominació valenciana de les institucions i, de la mateixa manera que a Catalunya —i per a no ser menys—, s'elimina el gentilici *valenciana* després de Generalitat. Així, la Generalitat per antonomàsia ja no és, en exclusiva, la catalana.

«Article 6

1. La llengua pròpia de la Comunitat Valenciana és el valencià.
2. L'idioma valencià és l'oficial a la Comunitat Valenciana, igual que ho és el castellà, que és l'idioma oficial de l'Estat. Tots tenen dret a conèixer-los i a usar-los i a rebre l'ensenyament del, i en, idioma valencià.
3. La Generalitat garantirà l'ús normal i oficial de les dos llengües, i adoptarà les mesures necessàries per tal d'assegurar-ne el seu coneixement.
4. Ningú no podrà ser discriminat per raó de la seua llengua.
5. S'atorgarà especial protecció i respecte a la recuperació del valencià.
6. La llei establirà els criteris d'aplicació de la llengua pròpia en l'Administració i l'ensenyament.

7. Es delimitaran per llei els territoris en els quals predomine l'ús d'una llengua o de l'altra, així com els que puguen ser exceptuats de l'ensenyament i de l'ús de la llengua pròpia de la Comunitat Valenciana.

8. L'Acadèmia Valenciana de la Llengua és la institució normativa de l'idioma valencià.»

Aquest article sisè es correspon amb l'antic article setè. És el primer i més important dedicat a la llengua i conté, com l'antic setè, el règim lingüístic de doble oficialitat.

El primer del seus paràgrafs defineix el valencià com a llengua pròpia. Aquesta declaració no és, per si mateixa, cap novetat ja que si bé a l'antiga redacció de l'article setè no existia un paràgraf que de forma exclusiva tingué com a finalitat definir la llengua com a pròpia, sí que es reconeixia aquesta qualitat en l'apartat cinquè, en afirmar que la llei establiria els criteris d'aplicació de la *llengua pròpia* en l'Administració i l'ensenyament.

Sense deixar de reconèixer l'avantatge que suposa la determinació estatutària del valencià com a llengua pròpia de forma clara i inequívoca, hem de lamentar la manca de concreció d'un contingut mínim derivat d'aquesta declaració de tal manera que els dubtes interpretatius amb els quals ens hem enfrontat durant anys s'haguessen esvaït.

Tenim, tanmateix, un text que no aclareix quin significat i quines implicacions té la declaració d'una llengua com a pròpia. I no podem, en absolut, considerar que és una omisió involuntària perquè la concreció de llengua pròpia a aquests efectes s'estava discutint simultàniament a Catalunya, i s'havia recollit a l'Estatut català com a llengua d'ús normal i preferent a les administracions públiques, als mitjans de comunicació i a l'ensenyament. El legislador valencià no ha volgut atribuir aquesta «normalitat» i «preferència» al valencià. Així, en no desenvolupar en absolut el concepte de *llengua pròpia* el priva del contingut positiu que se'n podria derivar en el camp dels drets lingüístics i queda com un sinònim de llengua característica, originària o simplement pertanyent al territori valencià.

En no atorgar-se cap primacia o preferència al valencià, les dues llengües oficials semblen al mateix nivell. En efecte, l'apartat 2 de l'article 6 pretén establir un paral·lelisme segons el qual l'idioma valencià és igual d'oficial al territori autònom com el castellà ho és a l'Estat. La construcció és però fallaç, en recollir, pel que fa al contingut de l'oficialitat del valencià, el dret a conèixer-lo, usar-lo i rebre'n l'ensenyament, no el deure de coneixement que sí que s'estableix a la Constitució espanyola en definir el contingut de l'oficialitat del castellà a l'Estat.

Tampoc en aquesta ocasió és casual l'omisió del dret de coneixement

de la llengua. Precisament, aquest debat ha estat central a l'Estatut català i ha tingut repercussions a tot l'Estat. El que el PSOE ha aprovat per a Catalunya ho ha rebutjat per al País Valencià, alineant-se així, una vegada més, amb el Partido Popular, el qual, paradoxalment, es presenta com el veritable defensor de les essències valencianistes.

Observem, també a l'apartat segon d'aquest article, que s'introdueix a l'articulat del text una nova denominació per a la llengua, que trenca el precari equilibri i la indefinició que caracteritzava l'anterior text, el qual, si bé no identificava el valencià amb el català ni en reconeixia la seua identitat, almenys no la negava. Ara, amb les constants i reiterades referències a l'idioma valencià i la llengua valenciana, s'ha volgut dotar d'autonomia, suficiència i caràcter de llengua diferenciada el valencià.

Aquest fet és especialment greu i perjudicial per a la llengua i implica una voluntat decidida d'aprofundir en el secessionisme i donar suport a les teories nominalistes que fan derivar de la denominació que hi consta a l'Estatut una llengua separada.

Així, contràriament al que hom hauria d'esperar del legislador —que donés una solució als problemes existents— en aquest cas, havent-se resolt la qüestió onomàstica en l'àmbit científic, universitari, acadèmic, jurisprudencial i de les entitats normatives de la llengua, veiem tristament com es perpetua i s'agreuja inexplicablement a l'Estatut valencià.

L'única nota positiva que trobem a l'article 6.2 és el reconeixement explícit del dret a *rebre l'ensenyament del, i en, idioma valencià*. Aquesta menció significa que, per primera vegada, en un text normatiu de caràcter general es reconeix el dret a rebre l'ensenyament en valencià, dret que només estava previst a la Llei d'ús i ensenyament del valencià per als primers anys d'ensenyament i de forma no imperativa.⁹

Els apartats 3, 4, 5, 6 i 7 de l'article 6 són pràcticament idèntics als apartats, també correlatius, 2, 3, 4, 5 i 6 de l'antic article 7. I diem pràcticament perquè només s'han modificat qüestions lingüístiques. El fenomen no és exclusiu d'aquests apartats, sinó generalitzat a tot el text Estatutari sobre el qual, i si el comparem amb la seua redacció anterior, s'ha practicat una greu censura lingüística amb totes les dèries secessionistes aparegudes els darrers anys. Així, ja no és «*aquesta*» sinó *esta*, no és «*hom estableix*», sinó «*s'estableix*»; ja no són «*ambdues llengües*» sinó «*les dos llengües*», «*Hom —no— atorgarà respecte i protecció especials*» sinó que «*S'atorgarà*

9. Llei d'ús i ensenyament, article 19.1. Hom procurarà, en la mesura de les possibilitats organitzatives dels centres, que tots els escolars rebin els primers ensenyaments en llur llengua habitual, valencià o castellà.

especial protecció i respecte», «Hom —no— delimitarà per llei» sinó que «Es delimitaran per llei...». La Generalitat ja no és valenciana i, contràriament, la Comunitat sí que ho és...

I si pel que fa a la forma podem afirmar que els petits canvis són a pitjor, pel que fa al fons, l'absència de canvis i el manteniment del que ja s'havia aconseguit fa vint-i-cinc anys ha de considerar-se necessàriament una regressió: es mantenen totes les declaracions genèriques —i no desenvolupades enlloc— relatives a la garantia de l'ús normal, l'assegurament del coneixement, la no-discriminació, i els criteris aplicables a l'Administració i l'ensenyament. No s'esmenta, però, cap mesura concreta, garantia o criteri que faça realitat aquestes previsions. No hi ha ni el més mínim indici de concreció o desenvolupament d'aquests preceptes. A més, es manté la divisió del territori en zones de predomini valencià i zones de predomini castellà i, paral·lelament, es mantenen també les excepcions a l'ús i l'ensenyament aplicades de forma generalitzada a les comarques de predomini castellà.

Finalment, l'apartat vuitè introdueix, per primera vegada a l'Estatut, la referència a l'autoritat lingüística de la llengua. Així, l'Acadèmia Valenciana de la Llengua apareix, ja estatutàriament i no només d'acord amb la seua Llei de creació,¹⁰ com la institució normativa de l'idioma valencià.

La referència a l'AVL com a autoritat lingüística no té, com en el cas de l'Estatut de les Illes Balears, caràcter consultiu,¹¹ hi té caràcter vinculant. Aquesta previsió, juntament amb la manca absoluta de referència a la catalanitat del valencià, d'esment de l'existència de comunitats autònomes amb llengua compartida o a d'altres institucions ja existents, suposa un gran problema normatiu i un greu perill per a la unitat futura de la llengua catalana. Ara no només hi ha una diversitat onomàstica (català/valencià) sinó que hi ha, legalment, més d'una institució encarregada de fixar la normativa de la llengua.

«Article 9.2

[...]

Així mateix, els ciutadans valencians tindran dret a dirigir-se a l'Administració de la Comunitat Valenciana en qualsevol de les seues dos llengües oficials i a rebre resposta en la mateixa llengua utilitzada.»

10. Llei 7/1998, de creació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (DOGV núm. 3334, de 21 de setembre).

11. Article 35 de l'Estatut de les Illes Balears, paràgraf segon: «La institució oficial consultiva per a tot el que es refereix a la llengua catalana serà la Universitat de les Illes Balears. La Comunitat Autònoma de les Illes Balears podrà participar a una institució adreçada a salvaguardar la unitat lingüística, formada per totes les comunitats que reconeguin la cooficialitat de la llengua catalana.»

En aquest article, dedicat a regular els drets genèrics de què gaudeixen els ciutadans davant l'Administració valenciana —no hi ha cap article més a banda del número 6 dedicat específicament a regular els drets lingüístics—, hom recull el dret d'opció lingüística dels ciutadans respecte a l'Administració autonòmica. Aquesta previsió, tot i ser molt positiva, no és nova a l'ordenament jurídic valencià perquè ja existia a la Llei d'ús i ensenyament del valencià,¹² és a dir, fa pràcticament vint-i-cinc anys. El rang estatutari que ara se li atorga és un avanç evident; ara bé, des del nostre punt de vista, la garantia de l'exercici d'aquest dret no depèn tant del rang amb què està regulat com de l'existència d'una correlativa exigència de capaciació lingüística als funcionaris valencians, inexistent a l'Estatut com més endavant veurem.

«Article 20.3

3. Són també institucions de la Generalitat la Sindicatura de Comptes, el Síndic de Greuges, el Consell Valencià de Cultura, l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, el Consell Jurídic Consultiu i el Comitè Econòmic i Social»

Aquest article és una modificació de l'antic article 9è, el qual només enunciació com a institucions de la Generalitat les Corts Valencianes, el President i el Govern o Consell, i es referia a la resta com a «les altres ins-

12. Llei 4/1983, de 23 de novembre, d'ús i ensenyament del valencià (DOGV núm. 133, d'1 de desembre).

«Article 10

Al territori de la Comunitat Valenciana, tots els ciutadans tenen el dret a adreçar-se i relacionar-se amb la Generalitat, amb els ens locals i altres de caràcter públic, en valencià.»

«Article 11

1. En les actuacions administratives iniciades a instància de part, i en les que havent d'altres interessats així ho sol·licitassen, l'administració actuant haurà de comunicar-los tot allò que els efecte en la llengua oficial que demanen, qualsevol que fos la llengua oficial en què s'hagués iniciat.

2. De la mateixa manera, qualsevol que siga la llengua oficial usada, als expedients iniciats d'ofici, les comunicacions i altres actuacions es faran en la llengua indicada pels interessats.»

«Article 12

1. D'acord amb el que disposa la present Llei, tots els ciutadans tenen el dret de poder adreçar-se a l'administració de Justícia en la llengua oficial que creguen convenient d'usar, sense que se'ls puga exigir cap mena de traducció i sense que se'n puga seguir retard o demora en la tramitació de llurs pretensions.

2. Totes les actuacions, documents i escrits, realitzats o redactats en valencià davant els Tribunals de Justícia i les que aquests duguen a terme en la mateixa llengua, tenen plena validesa i eficàcia.»

titucions que determine aquest Estatut». I aquell Estatut determinava que «les altres» eren el Síndic de Greuges i el Consell de Cultura.

Ara s'hi afegixen les institucions constituïdes posteriorment: el Consell Jurídic Consultiu, el Comitè Econòmic i Social i l'Acadèmia Valenciana de la Llengua. Pel que fa aquest article, només té interès la inclusió de l'AVL com a nova institució de la Generalitat en tant que suposa el màxim reconeixement estatutari a aquesta institució.

No és, però, cap sorpresa. Com hom recordarà, l'AVL va ser creada per la Llei 7/1998, de 16 de setembre, de la Generalitat Valenciana, de creació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (DOGV núm. 3334, de 21 de setembre) i aquesta disposició deia, a l'article 1, que «Es crea l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL) com a Institució de la Generalitat Valenciana amb les competències, composició, règim de funcionament i organització que es determina en la present Llei».

Així, l'article 3 de la Llei de creació establia de forma clara que «l'Acadèmia Valenciana de la Llengua és la institució que té per funció determinar i elaborar, en el seu cas, la normativa lingüística de l'idioma valencià».

El nou Estatut consolida aquesta posició preeminent de l'AVL, atorgant-li, a més, una singularitat específica en destacar a l'article 41, de forma resumida, la naturalesa, les funcions i l'eficàcia *erga omnes* de la normativa lingüística aprovada per l'ens:

«Article 41

L'Acadèmia Valenciana de la Llengua

L'Acadèmia Valenciana de la Llengua, institució de La Generalitat de caràcter públic, té per funció determinar i elaborar, en el seu cas, la normativa lingüística de l'idioma valencià.

La normativa lingüística de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua és d'aplicació obligatòria a totes les administracions públiques de la Comunitat Valenciana.

Quant al procediment del nomenament dels seus membres, funcions, facultats, Estatut i duració del mandat, caldrà ajustar-se al que dispose la Llei de Les Corts que ho regule.»

En efecte, en aquest article, inserit al capítol vi del títol III, de la Generalitat, en el qual es desenvolupa l'AVL com una de les «altres institucions de la Generalitat», l'Acadèmia apareix com l'encarregada, com ja hem comentat abans, de determinar i elaborar, en el seu cas, la normativa lingüística de l'idioma valencià. L'article és una transcripció resumida de la Llei de creació, i els seus paràgrafs primer i segon es corresponen amb els arti-

cles 3 i 5 de la Llei de creació, mentre que el paràgraf tercer ens remet directament a la Llei pel que fa a la composició, el nomenament, les funcions i les facultats dels seus membres.

Com hem vist, són tres els articles de l'Estatut que fan referència a l'AVL i és que, com hom preveia al moment de la seua creació, és la peça clau per a la institucionalització del secessionisme lingüístic: la institució va nèixer com a reacció contra la STC de 21 d'abril de 1997, en la qual el Tribunal Constitucional establia la plena legalitat de la denominació de llengua catalana a la llengua pròpia i oficial de la Universitat de València Estudi General; a la Llei de creació de l'AVL és on per primera vegada hom introdueix el terme *idioma valencià*, cosa que afavoreix la interpretació nominalista de l'Estatut, pròpia dels secessionistes; la institució té assignada per llei la competència de determinar i elaborar la normativa lingüística d'aquest «idioma valencià», fins aleshores atribuïda legalment a l'Institut d'Estudis Catalans (IEC), tot i provocant un conflicte de normes jurídiques i, a més, la coexistència de dues normatives diferents per a la llengua catalana; té, a més, eficàcia *erga omnes*, és a dir, les institucions de la Generalitat Valenciana, els poders públics, les administracions públiques, el sistema educatiu i els mitjans de comunicació, així com les entitats, els organismes i les empreses de titularitat o finançament públics (article 5) han d'acatar les seues resolucions i utilitzar la seua normativa; finalment, pel que fa a la composició de l'AVL, la qual, segons la llei, ha d'estar formada per «vint-i-un acadèmics elegits per les Corts Valencianes, dels quals, almenys dues terceres parts haurien de ser experts en valencià amb una competència científica i acadèmica, segons criteris d'avaluació objectiva, i la resta, destacades personalitats de les lletres o de l'ensenyament amb una competència lingüística o una producció reconeguda en el camp del valencià», és l'acord polític el que finalment hi compta.

En definitiva, el nou Estatut consagra els efectes perversos de la norma de creació de l'AVL. La institucionalització del nom *idioma valencià* com a únic per a la llengua, l'establiment d'una autoritat i una normativa paral·lela a l'existent fins ara i la seua executivitat. El resultat és evident. El trencament jurídic de la unitat de la llengua catalana, trista fita mai aconseguida en la història del País Valencià.

«Article 44.5

5. El desplegament legislatiu de les Institucions de La Generalitat previstes en l'article 20.3 d'este Estatut requerirà per a la seua aprovació una majoria de tres quintes parts de la Cambra.»

Aquest article es refereix, entre d'altres, a l'AVL. Així, una «acadèmia» amb competències per determinar la normativa de la llengua i que *a priori* hauria de ser un òrgan científic o acadèmic independent del poder polític, es defineix clarament com un òrgan polític dependent de les majories parlamentàries, fet que evidencia el veritable interès dels instigadors de l'anomenat *conflicte lingüístic valencià*.

«Article 25.5

5. Les Lleis de La Generalitat seran promulgades, en nom del Rei, pel seu President i publicades en les dos llengües oficials al Diari Oficial de la Generalitat en el termini de 15 dies des de la seua aprovació, i al Butlletí Oficial de l'Estat.»

«Article 29.4

4. Totes les normes, disposicions i actes emanats del Consell, que per la seua naturalesa ho exigisquen, seran publicats al Diari Oficial de la Generalitat en les dos llengües oficials. En relació amb la publicació en el Butlletí Oficial de l'Estat, s'estarà al que es dispose a la norma estatal corresponent.»

Aquests dos articles substitueixen, tot ampliant-lo, l'antic article 14.6, afegint-hi, com a novetat jurídica (encara que no fàctica) amb rang estatutari, que la publicació de les lleis i disposicions al *Diari Oficial de la Generalitat* (abans *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*) es farà en les dues llengües oficials. Val a dir que des de la seua aparició, el 19 de maig de 1978, l'edició del *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana* ha estat bilingüe. Pel que fa a la publicació de les lleis i resta de normes al *Butlletí Oficial de l'Estat*, ni per la redacció dels articles, ni pels informes i actes dels debats parlamentaris podem deduir que també s'haurà de fer en les dues llengües necessàriament.

Tanmateix, hem de recordar que la Generalitat va signar un conveni de col·laboració amb l'Administració general de l'Estat per a la publicació de les lleis en «llengua valenciana».¹³ Aquest conveni es basa en el Reial decret 489/1997, de 14 d'abril (BOE núm. 92, de 17 d'abril), pel qual s'estableix que les disposicions generals amb forma de llei, reial decret llei i reial decret legislatiu, una vegada sancionades i publicades en castellà en el BOE, també podran publicar-se en les altres llengües oficials de les diferents co-

13. Resolució de 21 de desembre de 2000, DOGV núm. 3.913, de 9 de gener de 2001, de la Subsecretaria del Secretariat del Govern i Relacions amb les Corts de la Presidència de la Generalitat.

munitats autònomes. Així, des de fa un temps, coexisteixen dues versions del BOE, una de catalana i una de valenciana.

D'altra banda, volem destacar que, malgrat aquests dos articles del nou Estatut en què hom fa constar el nom de la publicació oficial com a *Diari Oficial de la Generalitat*, el passat 15 de desembre de 2006 el Consell va dictar el Decret 183/2006 (DOGV núm. 5409, de 18 de desembre) pel qual va canviar el nom de la publicació, la qual, a hores d'ara, s'anomena *Diari Oficial de la Comunitat Valenciana*.

«Article 35.1

A instància de La Generalitat, l'òrgan competent convocarà els concursos i oposicions per a cobrir les places vacants de Magistrats, Judges, Secretaris Judicials i la resta de personal al servici de l'Administració de Justícia, d'acord amb allò que disposa la Llei Orgànica del Poder Judicial. En esta resolució es tindrà en compte la seua especialització en el Dret Civil Foral Valencià i el coneixement de l'idioma valencià.»

Amb redacció pràcticament idèntica que l'article 23.1 de l'anterior Estatut —només s'han modificat, com en altres casos, qüestions lingüístiques— el nou text incorpora la necessitat de «tenir en compte» el coneixement de «l'idioma valencià». Amb un pronunciament tan lacònic i ambigu com «tenir en compte», queda clar doncs que el nou Estatut no estableix cap obligatorietat en el deure de coneixement de la llengua per als magistrats, jutges, secretaris i resta de personal de l'Administració de justícia i que el coneixement de llengua comptarà, com fins ara, només com a mèrit.

«Article 58.2

2. [...] Els Notaris hauran de garantir l'ús del valencià en l'exercici de la seua funció en l'àmbit de la Comunitat Valenciana de conformitat amb les normes d'este Estatut. Igualment garantiran l'aplicació del Dret Civil Foral Valencià, que hauran de conèixer.»

L'obligació de garantia de l'ús del valencià assignada als notaris és també una innovació del nou text. Fins ara, respecte de l'ús de la llengua als documents públics, només hi havia la previsió de la Llei d'ús i ensenyament del valencià¹⁴ en la que s'indicava que el document en qüestió es redactaria

14. Llei d'ús i ensenyament del valencià:

«Article 13

1. La redacció de tots els documents públics es farà en valencià o en castellà a indicació de l'atorgant i, si en són més, en la que elegiran de comú acord.»

en una o altra llengua a elecció del atorgant, elecció que en la pràctica resulta molt difícil atès l'escàs o nul coneixement i ús del català en les notaries valencianes.

Dissortadament, la previsió estatutària, tot i ser un reconeixement explícit d'un dret lingüístic bàsic relacionat amb l'ús oficial de la llengua, no està acompanyada de cap exigència de coneixement. Així, ni tan sols es preveu, com en el cas dels Jutges i magistrats la seua consideració com a mèrit a efectes de provisió de les notaries, per la qual cosa, de forma voluntària i espontània per part dels notaris serà un dret difícil d'exercir.

D'acord amb tot l'exposat, podem concloure que el català del País Valencià es defineix a l'Estatut com a la llengua pròpia d'un territori concret i exclusiu, el de la Comunitat Valenciana, com una llengua única i diferenciada de la resta, amb un nom propi no coincident amb cap altre, *idioma valencià* o *llengua valenciana*, amb unes institucions que regulen el seu ús i el seu ensenyament i amb una autoritat lingüística que determina la normativa i la diferència de les altres llengües del món.

L'existència d'un nom, un territori, uns drets, una normativa i unes institucions diferents per a una mateixa llengua fan preveure el pitjor. Es tanca el cercle que va aïllant, per la voluntat secessionista imperant a la legislació valenciana dels darrers temps, el País Valencià de la resta dels territoris de parla catalana des del punt de vista lingüístic.

No volem, però, dir amb això que tot està perdut. Els avenços de la jurisprudència dels darrers anys, amb nombroses sentències del Tribunal Superior de Justícia del País Valencià, del Tribunal Constitucional i del Tribunal Suprem en favor de la unitat de la llengua,¹⁵ les definicions dels

15. Sentències dictades els darrers anys a favor de la unitat del català:

1. Sentència 75/1997, de 21 d'abril, del Tribunal Constitucional.
2. Sentència de 15 de març de 2006, del Tribunal Suprem, que resol el recurs de cassació 8075/1999.
3. Sentències del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana:
 - núm. 330/2004, de 4 de març de 2004
 - núm. 393/2004, de 25 de març de 2004
 - núm. 518/2004, de 16 d'abril de 2004
 - núm. 677/2004, de 20 de maig de 2004
 - núm. 158/2005, d'11 de febrer de 2005
 - núm. 250/2005, de 7 d'abril de 2005
 - núm. 539/2005, de 12 de maig de 2005
 - núm. 494/2005, de 20 de juny de 2005
 - núm. 789/2005, de 18 d'octubre de 2005
 - núm. 474/2006, de 28 d'abril de 2006
 - núm. 1079/2006, de 3 de novembre de 2006
 - núm. 332/2007, de 10 d'abril de 2007.

diccionaris,¹⁶ la posició unànime de les universitats i la legislació estatal i, fins i tot, el Dictamen sobre el valencià de l'AVL¹⁷ mantenen la tensió i la cohesió amb la resta de la comunitat lingüística.

—abstract / resumen—

LANGUAGE IN THE STATUTE
OF AUTONOMY OF VALENCIA:
COMMENTARIES ON THE PROVISIONS
ON LANGUAGE IN THE NEW
VALENCIAN STATUTE OF AUTONOMY

Mercè TEODORO I PERIS

LA LENGUA EN
EL ESTATUTO VALENCIANO.
COMENTARIOS A LAS DISPOSICIONES
LINGÜÍSTICAS DEL NUEVO
ESTATUTO VALENCIANO

Mercè TEODORO I PERIS

The process of reforming the Valencian Statute of Autonomy, which culminated in the passage of the April 10, 2006 Implementing Act, reforming the July 1, 1982 evidenced an extremely high degree of consensus between the

El proceso de reforma del Estatuto valenciano, que culminó con la aprobación de la Ley orgánica 1/2006, de 10 de abril, de reforma de la Ley orgánica 5/1982, de 1 de julio, de Estatuto de Autonomía de la Comunidad Valenciana.

16. 1. Generalitat Valenciana. *Diccionari valencià* (2a ed.; Alzira: Generalitat Valenciana: 1996):

— **valencià -ana** [...] 3. *m ling* Varietat de la llengua catalana parlada a la Comunitat Valenciana.

2. Institut d'Estudis Catalans. *Diccionari de la llengua catalana*. (1a ed.; Barcelona: Palma de Mallorca: València: Edicions 62 [etc.], 1995):

— **valencià -ana** [...] *m*. Dialecte occidental del català parlat al País Valencià. | *adj*. Relatiu o pertanyent a aquest dialecte. | *m*. Al País Valencià, llengua catalana.

3. Real Academia Española. *Diccionario de la lengua española* (22a ed.; Madrid: Espasa Calpe, 2002):

— **valenciano -na** [...] 5. *m*. Variedad del catalán, que se usa en gran parte del antiguo reino de Valencia y se siente allí comúnmente como lengua propia.

17. Dictamen de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua de 9 de febrer de 2005, publicat en el DOGV de 12 d'abril de 2005, el qual afirma que:

«És un fet que a Espanya hi ha dos denominacions igualment legals per a designar esta llengua: la de valencià, establida en l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana, i la de català, reconeguda en els Estatuts d'autonomia de Catalunya i les Illes Balears, i avalada per l'ordenament jurídic espanyol [...] i la jurisprudència [...].»

two majority parties, the Popular Party and the Socialist Party of Valencia. In addition to agreeing on a single model for the region and besides sharing views on the major socioeconomic issues, these two political forces wanted the Valencian reform to serve as an example of how sovereignist aspirations present in the processes of reform for other Statutes, in particular, the Basque and Catalan statutes of Autonomy, could be contained. And that's how it turned out, every bit the example of «constitutional loyalty.»

Debating and amending the reform was an extremely quick procedure. The critiques of other sectors, such as the so-called «Commitment to the Statute,» — a group aspiring to a Statute of Autonomy that would be more progressive, a group committed, among other things, to the defense of the language, a group made up of cultural and language-defense associations, unions, parliamentary leftist parties, other minority parties, intellectuals and various well known active, public figures in Valencia — failed to mobilize Valencian society, nor were they listened to by the major parties.

The result of the reform process has been disappointing and is characterized by a preservation of the status quo as regards language rights and by a fixation with many of the secessionist obsessions of the most recent Valencian administrations.

Nor do the reforms contain any important advance in language rights. The new text does not grant any new rights or duties, such as the duty to know the language, nor does it generally recognize the need to establish a language requirement for the Valencian govern-

na, evidenció un altísimo grado de consenso entre los dos grandes partidos mayoritarios, el Partido Popular y el Partit Socialista del País Valencià. Además de coincidir en un mismo modelo de Estado y en las grandes cuestiones socioeconómicas, estas dos fuerzas políticas querían que la reforma valenciana fuera un ejemplo de contención de las aspiraciones soberanistas de otros procesos de reforma estatutarios, en particular del vasco y del catalán, y así fue, todo un ejemplo de «lealtad constitucional.»

La tramitación de la reforma fue rapidísima y las críticas de otros sectores como el llamado «Compromís per l'Estatut», colectivo constituido por asociaciones culturales y de defensa de la lengua, sindicatos, partidos de izquierda parlamentaria, otros partidos minoritarios, intelectuales y diversas personalidades conocidas y activas en el País Valencià que aspiraban a un contenido estatutario más progresista y comprometido, entre otras cosas, con defensa de la lengua, no movilizaron a la sociedad ni fueron escuchados por los grandes partidos.

El resultado de la reforma ha sido decepcionante y se caracteriza por el continuismo en materia de derechos lingüísticos y por la fijación de muchas de las obsesiones secesionistas de los últimos gobiernos valencianos.

No hay tampoco ningún avance importante en materia de derechos lingüísticos. El nuevo texto no otorga nuevos derechos o deberes, como el deber de conocimiento, ni reconoce con alcance general la necesidad de establecer un requisito lingüístico en la Administración. Finalmente, no sólo no da solución a los viejos problemas —como

ment. Lastly, not only does it not provide any solution for old problems, such as the explicit recognition of the Catalan character of Valencian, but rather, it aggravates the proper name issue and opens the door to new problems, such as that of dual language authority and the existence of a double set of standards with the recognition in the Statute of Autonomy of Valencia of the Valencian Academy of the Language and its authority to establish and impose language standards.

el del reconocimiento explícito de la catalanidad del valenciano— sino que, más bien, agrava el problema onomástico y abre la puerta a problemas nuevos como el de la doble autoridad lingüística y la doble normativa, con el reconocimiento estatutario de la Academia Valenciana de la Lengua y su competencia para establecer e imponer la normativa lingüística.